

Hărți ale arhitecturii contemporane

între noi căutări estetice și etică profesională

Așadar, temele arhitecturii postmoderne se conturează ca o reacție critică față de tematica modernității la mai multe niveluri:

- al limbajului expresiv
- al orașului
- al teoriei care susține proiectul

Însă...

Modernismul a fost mult mai nuanțat decât Stilul Internațional:

- O1. arhitectura moderna nu a fost un monobloc: au existat multe căutări expresive desfășurate în paralel cu ceea ce a fost considerat filonul principal al modernismului (neo-expresionismul lui Hans Scharoun, organicitatea lui Alvar Aalto etc.)
- O2. nucleul dur al Mișcării Moderne nu fusese niciodată atât de unitar
- O3. proiectele marilor arhitecți au depășit mereu îngrădirile propriilor concepte (dintre care multe erau de fapt încercări, teste, sau idei în continuă dezvoltare)
- O4. a existat o permanentă îndoială și deliberare critică chiar în cadrul CIAM-urilor

Ceea ce a produs în mod special reacția postmodernă privitoare la limbaj a fost aplicarea generalizată a ideilor cele mai simple, cele mai ușor de copiat ale Mișcării Moderne. Aceasta a dus la consumul Stilului Internațional (preluat împreună cu ideea orașului funcționalist), așa cum s-a practicat în reconstrucția postbelică a orașelor europene sub imperiul urgenței, al cantității și al eficienței.

Noua libertate formală...

Temele arhitecturii postmoderne se conturează ca o reacție critică față de tematica modernității la nivelul limbajului expresiv, al orașului și al teoriei care susține proiectul.

Modernismul însuși devine istorie, aidoma altor perioade trecute. Limbajul modernist devine parte materialului expresiv al diferitelor perioade istorice care se pretează la prelucrare, ca orice alt limbaj de pana atunci.

Teme de durată ale postmodernismului, cele care continua în contemporaneitate, țin de:

- redescoperirea valorilor orașului și studiul noilor tipuri de urbanitate
- eliberarea de orice constrângeri formale (“sfârșitul interdicțiilor”) și corolarul său, concesiile făcute pieței/comercialului
- deschiderea teoretică pentru fundamentarea proiectului în noi feluri (în relație cu filozofia, cu teoria critică, cu sociologia/antropologia, cu economia/ecologia etc.)

În forma ei cea mai înaltă, arhitectura momentului actual și teoria ei reprezintă o permanentă reflecție asupra temelor modernității și postmodernității și o continuă revizitare critică a lor.

... reprezintă un peisaj greu de sistematizat!

A fi modern înseamnă a trăi o viață de paradox și contradicție. Înseamnă să fii copleșit de imensele organizații birocratice care au puterea de a controla și, adesea, de a distruge toate comunitățile, valorile, viețile; și totuși să nu fii descurajat în determinarea de a înfrunta aceste forțe, de a lupta pentru a schimba lumea și a o face a noastră. Înseamnă să fim deopotrivă revoluționari și conservatori: să fim vii în fața noilor posibilități de experiență și aventură, speriați de adâncimile nihiliste la care duc atâtea aventuri moderne, dorind să creăm și să ne agățăm de ceva real chiar dacă totul se topește. Am putea spune chiar că a fi pe deplin modern înseamnă a fi antimodern: din vremea lui Marx și Dostoievski până în zilele noastre, a fost imposibil să înțelegi și să îmbrățișezi potențialitățile lumii moderne fără a detesta și a lupta împotriva unora dintre cele mai palpabile realități ale sale. [...] Acest lucru nu va rezolva contradicțiile care invadează viața modernă; dar ar trebui să ne ajute să le înțelegem, astfel încât să putem fi clari și onești în confruntarea, sortarea și rezolvarea forțelor care ne fac ceea ce suntem.

Începând din anii 1990,

arhitectura nu mai poate fi înțeleasă numai în termenii postmodernismului și cu certitudine nu doar în cheie formală, a unui limbaj!

Contextualismul — o atitudine etică

Apoi, vom încerca să citim peisajul contemporan în mai multe feluri

— după Hans Ibelings (1998&2004)

— după Dietmar Steiner (1992/2016)

— după Jean-Louis Cohen (2012)

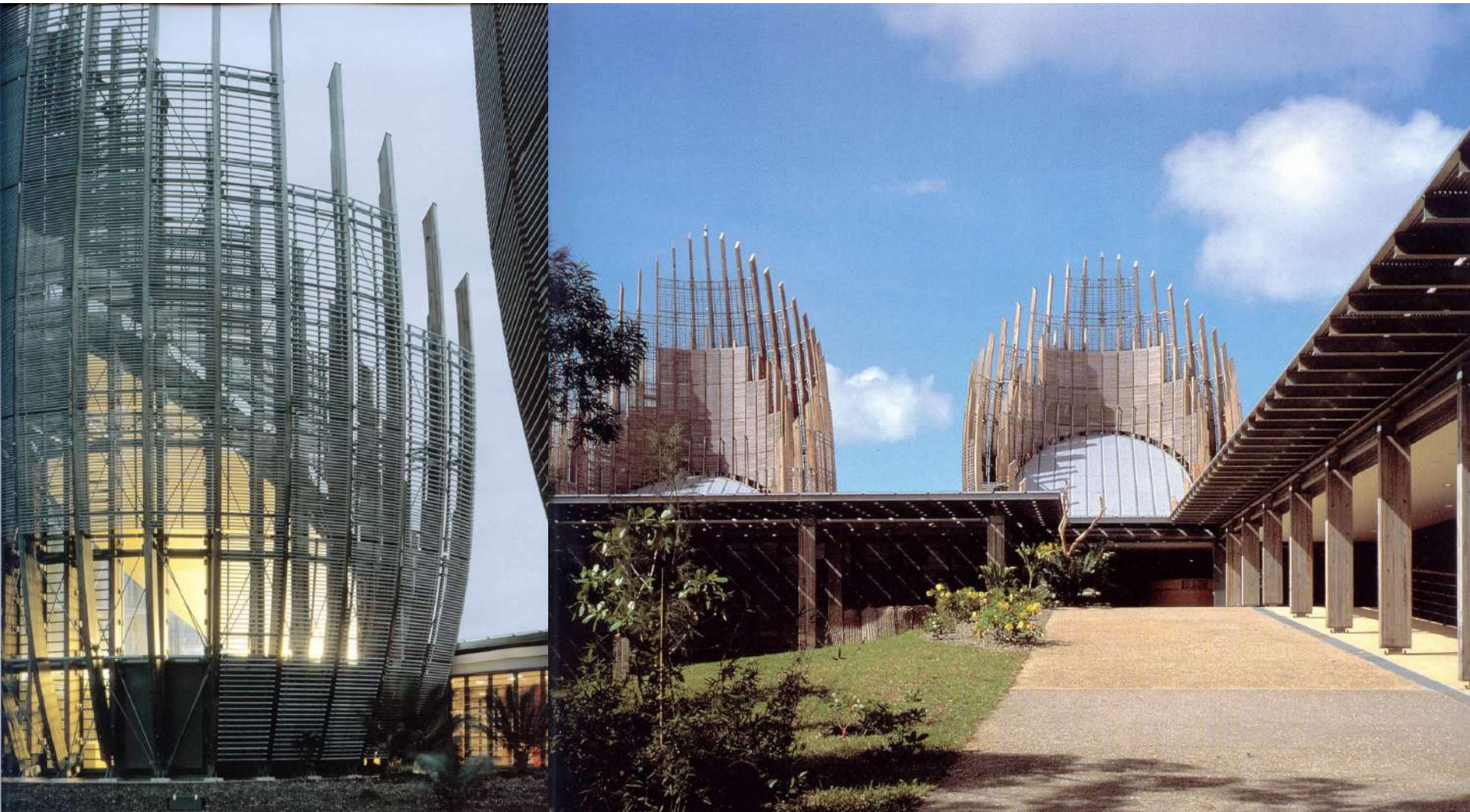
Contextualismul — o poziție etică și nu una formală

Atitudinea contextuală un super-argument și o reacție la erodarea produsă de construcțiile generice:

- pune în centrul proiectului coerența/consonanța dintre ceea ce există și ceea ce se aduce nou prin proiect;
- permite convergența diverselor tendințe expresive;
- derivă din conștientizarea iminentei distrugerii a unor valori care s-au dovedit importante: orașul, mediul natural, viața comunitară;
- reprezintă singura formulare a unei tendințe contemporane care poate să țină laolaltă diversele căutări la nivelul limbajelor expresive, preocupările cu privire la transformarea orașului, teritoriului, peisajului, istoria și cultura locală.

O arhitectură care răspunde împrejurimilor în care se înscrie respectând ceea ce se găsește deja acolo
(J.S.Curl, Dictionary of Architecture, 1999)

o căutare care pornește de la cultura locală

o căutare care pornește de la cultura locală

Nikola Basic, Kornati Memorial, 2008

o căutare care pornește de la cultura locală

o arhitectură irepetabilă care absoarbe și depășește limbajele istorice

jocuri de scară: programe ample care favorizează gesturi mărunte

atelier. Snøhetta, Oslo Opera House, 2008

atelier. Snøhetta, Oslo Opera House, 2008

intervenții minime / minimale

arh. Nikola Basic, Sea Organ, Zadar,
Croatia, 2005

intervenții minime / gesturi aproape de oameni

arh. Șerban Sturdza | Prodid,
strada Arthur Verona, București, 2008

Lacaton & Vassal, Place Léon Aucoc, Bordeaux, 1996

Lacaton & Vassal, Place Léon Aucoc, Bordeaux, 1996

Lacaton & Vassal, Place Léon Aucoc, Bordeaux, 1996

Acest proiect intră în trama planului de "embellishment" pentru multe piețe în care Primăria Bordeaux a investit în 1996. Piața este un triunghi bordat de copaci, cu bănci și un spațiu pentru jucat pétanque, ca o piață de sat. În jurul ei, casele, cu fațade sobre dar bine desenate, sunt un excelent exemplu de arhitectură de locuințe sociale colective..

De la prima noastră vizită am avut sentimentul că piața este deja frumoasă, prin autentică ei lipsă de sofisticare; că are o frumusețe a ceea ce este evident, necesar, corect. Semnificația ei reieșea direct.

Oamenii păreau să se simtă acasă în atmosfera de armonie și liniște care se așezase în timp.

Ne-am petrecut ceva timp urmărind ce se petrecea acolo. Am stat de vorbă cu câțiva locuitori.

Apoi ne-am întrebat despre cum se poate dezvolta proiectul de „înfrumusețare”.

La ce s-ar reduce ”înfrumusețarea”, de fapt?

Să însemne înlocuirea pardoselii cu alta? A băncilor de lemn cu unele de piatră mai moderne? Un felinar cu altul, mai la modă? Nimic nu părea să aibă mari șanse.

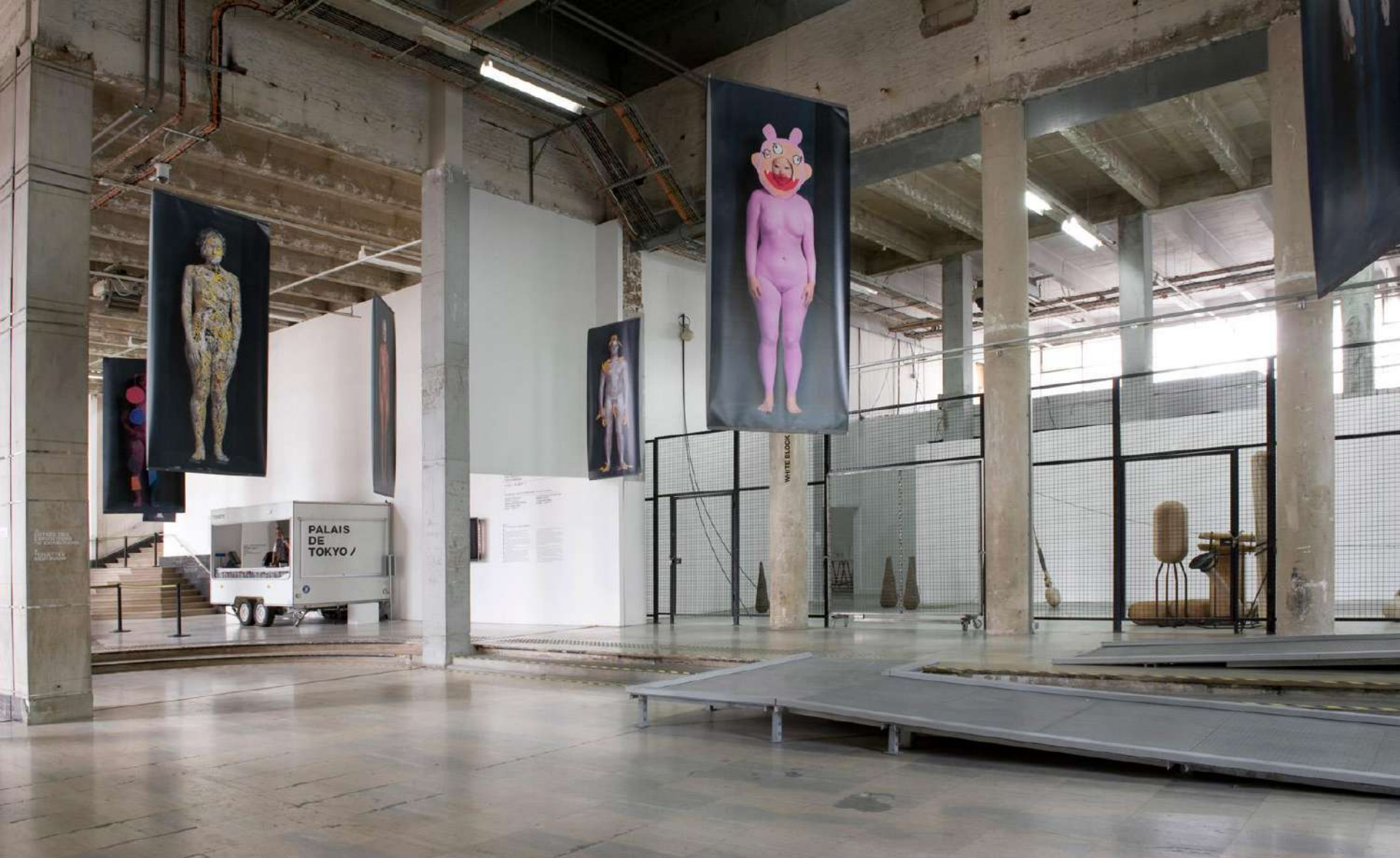
Înfrumusețarea nu-și avea locul aici.

Calitate, farmec, viață existau deja. Piața este deja frumoasă.

Ca urmare, proiectul nostru nu propune nimic mai mult decât câteva lucrări de întreținere — înlocuirea pietrișului, curățarea mai deasă a pieței, tratarea teilor, mica modificare a traficului — de natură să îmbunătățim folosirea pieței și să-i satisfacem pe locuitorii zonei.

Lacaton & Vassal, Palais de Tokyo, Paris, 2012

Lacaton & Vassal, Palais de Tokyo, Paris, 2012

Supermodernism

Hans Ibelings

\ o estetică arhitecturală supermodernă, foarte sofisticată

Rem Koolhaas, Herzog & DeMeuron, Jean Nouvel, Toyo Ito... (exemplele autorului din 1990-2000)

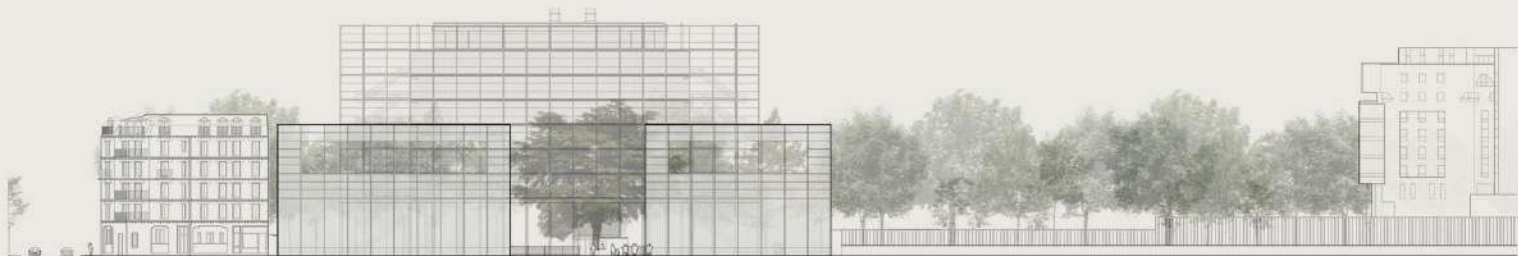
Clădiri de mare calitate arhitecturală, care deși neutre, generice și non-simbolice, rezistă tocmai prin excelența lor. La limită ele ajung să particularizeze locul în care sunt realizate, chiar dacă aceasta nu fusese intenția lor inițială.

\ transformarea contemporană a mediului erodează, în mare măsură, sensul locului

Construcții care sunt atât de generice și de banale încât — în pofida încercărilor ocazionale de a sugera specificitate prin aluzii istorice sau geografice — pot să fi fost făcute oriunde: cazinourile din Las Vegas, mall-uri care simulează autenticitatea istorică, stațiuni turistice care încearcă să creeze iluzia vieții la țară, programe de turism care nu fac decât să distorsioneze simțul locurilor și modul în care privim lucrurile.

Jean Nouvel, Fondation Cartier, 1994

Jean Nouvel, Musée du Quay Branly, 2006

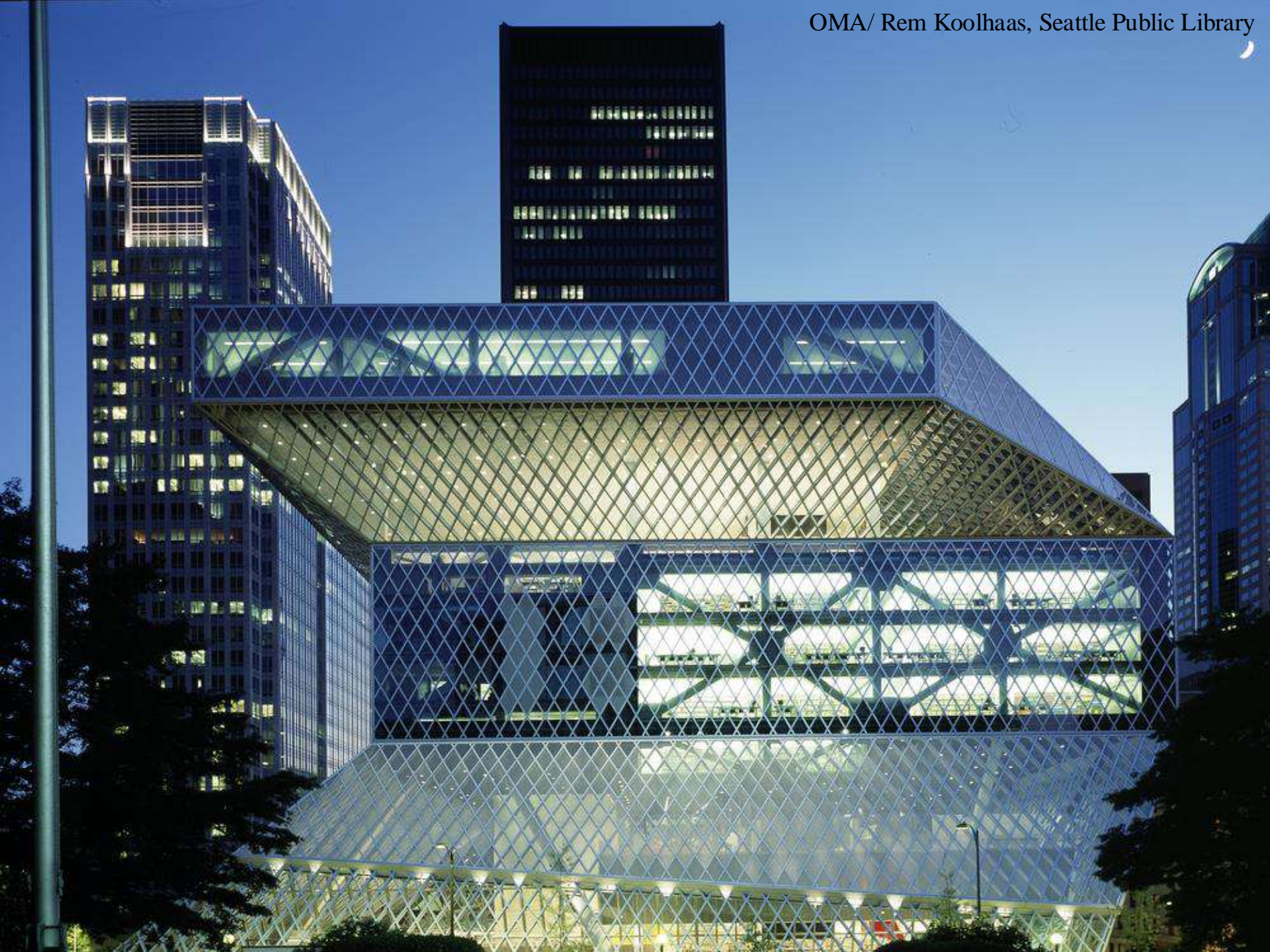

Jean Nouvel, Filarmonica Paris, 2015

Toyo Ito, Clădirea Omotesando, 2002-4

OMA/Rem Koolhaas, Casa da Musica, Porto

BIG, Pyramid Building, New York

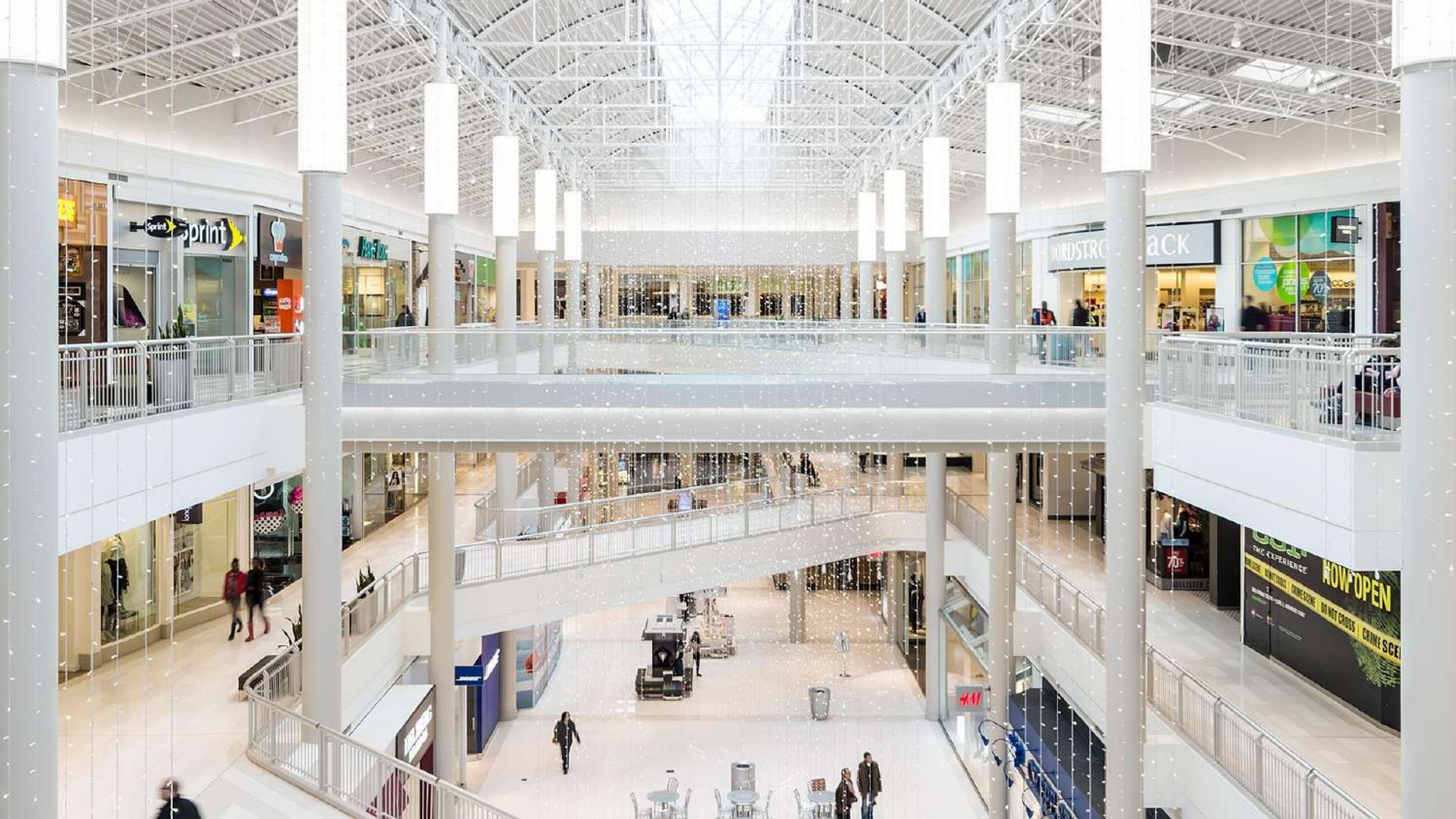

BIG, Pyramid Building, New York

Mall of America, Minneapolis, 1992
<https://www.bbc.com/news/av/world-asia-18327751>

Hallstatt – o invenție turistică în China
<https://www.bbc.com/news/av/world-asia-18327751>

The Venetian Resort Las Vegas,
Stubbins Associates and Wimberly Allison Tong & Goo, 1999

Celebration, Florida,
Cooper, Robertson & Partners and Robert A. M. Stern, 1996
<https://celebrationtowncenter.com>

Programmatic objective realism

Dietmar Steiner, *Of Whores and Saints. Theses on the Practice of Future Architecture*, 1992
în *Steiner's Diary. About Architecture since 1959*, Park Books, 2016

- (1) O practică arhitecturală ale cărei scopuri nu depășesc prestarea de servicii comerciale,
- (2) O artă a „sfinților” — care duc mai departe modelul arhitectului-artist-vizionar, separându-se voluntar de realitățile lumii profesiei și în căutarea unui patron sau lucrând pentru sine,
- (3) O “retorică a construcției” [*a rhetoric of making*] caracterizată de sobrietate, pragmatism, obiectivitate, responsabilitate și care caută cu încăpățânare să trateze problemele vieții contemporane
 - în fața problemei consumului excesiv de imagini, a discursurilor care par că acoperă orice păcat, dincolo de o lume (a anilor 1990-2000) a „Starhitecților” care se banalizează la rândul ei, prin generalizare,
 - în fața problemei pierderii oricăror repere în favoarea idolatriei „noului”,
 - în fața schimbărilor arhitecturii ca efect al jocului în lumea industriei culturale ...

Programmatic objective realism

Dietmar Steiner, *Architecture: Reset*, 2003

în *Steiner's Diary. About Architecture since 1959*, Park Books, 2016

Atunci de ce ar trebui să apăsăm butonul de resetare? Pentru că arhitectura este în plină expansiune în viața publică, în mass-media și în politică, ca niciodată până acum. Niciodată în istorie arhitectura nu a fost atât de populară ca astăzi. Dar niciodată până acum nu am fost atât de incapabili să cădem de acord asupra a ceea ce ar trebui să conteze ca arhitectură, așa cum suntem astăzi!

...

Ca urmare, astăzi nimeni nu poate spune dacă toate lucrurile de pe „piața” actuală — adică cele care decorează cele aproximativ o sută dintre cele mai importante reviste internaționale de arhitectură — sunt de fapt arhitectură bună sau rea, clădiri sau proiecte importante sau neimportante. Totul accelerează în industria culturală, [totul] este un eveniment mediatic, iar dacă nu, pur și simplu nu există.

Astăzi ne aflăm într-o fază de tranziție. Dar toți experții ne spun că vom fi în faze de tranziție pentru tot restul viitorului. Astăzi, faza de tranziție înseamnă în primul rând o stare postmodernă persistentă. O stare care a lăsat în urmă toate vechile distincții dintre cultura înaltă și cultura cotidiană, care nu poate acorda unei singure ideologii statutul de exclusivitate.

...

add on. 20 höhenmeter, 2015

Programmatic objective realism

Dietmar Steiner, *Architecture: Reset*, 2003

în *Steiner's Diary. About Architecture since 1959*, Park Books, 2016

Pe de altă parte, o „arhitectură invizibilă” câștigă din nou teren, o arhitectură care caută să fie sustenabilă și să micșoreze costurile de construcție, crescând în același timp calitățile fizice, cele care țin de atmosferă și de senzorial sau haptic. Această arhitectură își dovedește valoarea prin modul în care gestionează viața de zi cu zi, prin caracterul imediat, prin adecvare și prin modul în care încurajează/permite viața. Această arhitectură există deja, în prezent ca o lume paralelă ... Pentru a-i percepe calitățile, va trebui, totuși, să ne cultivăm și să ne perfecționăm simțurile. Ne apropiem de sfârșitul primului deceniu al unui nou mileniu. La sfârșitul mileniului trecut nu am îndrăznit să sper că arhitectura va exista din nou dincolo de spectacolul mediatic. Dar această „resetare” a avut acum loc. Suntem la începutul unei noi arhitecturi.

Orizonturi

Jean-Louis Cohen, *The Future of Architecture. Since 1889. A Worldwide History*, 2012
[468-474]

- *Geografii strategice* — specializări ale unor orașe/zone în arii de competență distincte
- *Reinventarea materialelor* — cu sprijinul revoluției digitale, depășirea paradigmei prefabricării + inovație (beton transparent, sticlă izolantă, rășini, plastice noi, metale dure, dar și lut, piatră, lemn)
- *Arhitectură sustenabilă* — (printre alte efecte ale abordării) a readus în atenție clădirea ca parte a unui sistem/ecosistem urban vs. obiectul izolat (al concepției, realizării sau al aprecierii)
- *Orașul renăscut, dar amenințat* — chestionarea suburbanizării și reaprecierea densității
- *Peisajul ca orizont* — mediul construit/artificial/natural
- *Media hipermodernă* — transformări ca urmare a contaminării cu industriile culturale
- *Așteptări sociale constante* — continuitate cu arhitectura începutului secolului XX.

Alejandro Aravena, *Reporting From The Front*, Bienala de la Venetia 2016

Care dintre “orizonturile” indicate de
J-L. Cohen vi se pare cel mai promițător pentru viitorul
arhitecturii și de ce?

35-50 cuvinte